

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM**

NGUYỄN THỊ MINH PHƯƠNG

**THỰC TRẠNG VÀ GIẢI PHÁP NÂNG CAO
HIỆU QUẢ CHƯƠNG TRÌNH BỐ TRÍ DÂN CƯ
KHU VỰC BIÊN GIỚI VIỆT – LÀO TỈNH ĐIỆN BIÊN**

Chuyên ngành: Phát triển nông thôn

Mã số: 60.62.01.16

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi, số liệu và kết quả nghiên cứu trong luận văn là trung thực và chưa được sử dụng cho công trình nghiên cứu của bất kỳ học vị nào.

Mọi thông tin được thu thập trong quá trình nghiên cứu và làm việc tại Sở Nông Nghiệp và Phát triển nông thôn tỉnh Điện Biên, những nội dung trích dẫn trong luận văn đã được chỉ rõ nguồn gốc.

Tác giả luận văn

Nguyễn Thị Minh Phương

LỜI CẢM ƠN

Tôi xin chân thành cảm ơn các thầy cô giáo trường Đại học Nông Lâm, Phòng Quản lý đào tạo sau đại học đã giảng dạy, giúp đỡ tôi hoàn thành khóa học.

Trong thời gian học tập tôi đã nhận được sự quan tâm, chỉ bảo nhiệt tình của tập thể giáo viên, của giảng viên hướng dẫn thực hiện luận văn tốt nghiệp đảm bảo kế hoạch và tiến độ đề ra.

Đặc biệt, tôi xin bày tỏ sự biết ơn sâu sắc tới cô giáo - PGS.TS Đinh Ngọc Lan, người đã trực tiếp hướng dẫn giúp đỡ tôi trong quá trình thực hiện luận văn này.

Tôi xin chân thành cảm ơn Lãnh đạo và tập thể cán bộ công chức Chi cục Phát triển nông thôn tỉnh Điện Biên nơi tôi công tác đã tạo điều kiện giúp đỡ và cung cấp thông tin giúp tôi hoàn thành Luận văn.

Qua đây tôi xin chân thành cảm ơn tới các tập thể cá nhân, đồng bào nơi tôi thu thập thông tin, Phòng Nông Nghiệp & PTNT các huyện và bạn bè đồng nghiệp, người thân đã động viên khích lệ tôi trong quá trình học tập và hoàn thành Luận văn.

Xin chân thành cảm ơn!

Thái Nguyên, tháng năm 2016

Tác giả luận văn

Nguyễn Thị Minh Phương

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	iii
MỤC LỤC	iv
DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT	vi
DANH MỤC CÁC BẢNG	vii
DANH MỤC CÁC HÌNH, BIỂU ĐỒ, SƠ ĐỒ	vii
MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của đề tài	1
2. Mục tiêu nghiên cứu	2
3. Ý nghĩa khoa học và thực tiễn của đề tài nghiên cứu	3
Chương 1 TỔNG QUAN TÀI LIỆU	4
1.1. Cơ sở khoa học của đề tài	4
1.1.1. Khái niệm về biên giới và khu vực biên giới	4
1.1.2. Khái niệm về hiệu quả	5
1.1.3. Bố trí dân cư và các khái niệm có liên quan	6
1.2. Cơ sở thực tiễn của đề tài	18
1.2.1. Kinh nghiệm bố trí dân cư của một số nước trên thế giới	18
1.2.2. Một số kinh nghiệm bố trí ổn định dân cư tại Việt Nam	20
Chương 2 NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	24
2.1. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	24
2.1.1. Đối tượng nghiên cứu	24
2.1.2. Phạm vi nghiên cứu	24
2.2. Nội dung nghiên cứu	24
2.3. Phương pháp nghiên cứu	24
2.3.1. Chọn điểm nghiên cứu	24
2.3.2. Phương pháp thu thập thông tin	25
2.3.3. Hệ thống chỉ tiêu nghiên cứu	27
Chương 3 KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN	29
3.1. Một số đặc điểm chính về tự nhiên, kinh tế - xã hội khu vực biên giới Việt – Lào, tỉnh Điện Biên	29
3.1.1. Về điều kiện tự nhiên	29
3.1.2. Về đặc điểm kinh tế - xã hội	30
3.2. Kết quả thực hiện chương trình bố trí dân cư khu vực biên giới Việt – Lào giai đoạn năm 2011 – 2015	33
3.2.1. Kết quả thực hiện các chỉ tiêu về bố trí dân cư	33
3.2.2. Kiểm tra việc thực hiện quy trình bố trí dân cư	48
3.2.3. Hoạt động kiểm tra, giám sát dự án bố trí dân cư của cơ quan QLNN	49

3.2.4. Tình hình đời sống các hộ dân đã bố trí.....	51
3.3. Đánh giá chung về kết quả thực hiện Chương trình trong giai đoạn 2011-2015	59
3.3.1. Những kết quả đạt được	59
3.3.2. Về tồn tại, khó khăn và nguyên nhân.....	60
3.4. Phân tích cơ hội và thách thức trong giai đoạn mới đối với việc triển khai thực hiện Chương trình	64
3.4.1. Cơ hội trong giai đoạn mới	64
3.4.2. Những thách thức trong giai đoạn mới	65
3.5. Đề xuất một số giải pháp nâng cao hiệu quả thực hiện Chương trình bố trí dân cư trong giai đoạn 2016- 2020	66
3.5.1. Giải pháp hỗ trợ phát triển sản xuất nông, lâm nghiệp và sinh kế.....	66
3.5.3. Giải pháp về đầu tư hệ thống kết cấu hạ tầng	67
3.5.4. Các giải pháp về lĩnh vực xã hội.....	67
3.5.5. Giải pháp về tổ chức thực hiện	68
KẾT LUẬN VÀ ĐỀ NGHỊ	70
1. Kết luận	70
2. Đề nghị	71
TÀI LIỆU THAM KHẢO	73

DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT

STT	Chữ viết tắt	Chữ viết đầy đủ
1.	BTDC	Bố trí dân cư
2.	XG	Xen ghép
3.	TT	Tập trung
4.	ĐTPT	Đầu tư phát triển
5.	SNKT	Sự nghiệp kinh tế
6.	NSTW	Ngân sách trung ương
7.	NSDP	Ngân sách địa phương
8.	ĐBK	Đặc biệt khó khăn
9.	PTNT	Phát triển nông thôn

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 3.1. Kết quả bố trí dân cư theo đối tượng và hình thức bố trí	37
Bảng 3.2. Kết quả đầu tư xây dựng cơ sở hạ tầng giai đoạn 2011-2015	44
Bảng 3.3. Kết quả thực hiện vốn đầu tư bố trí dân cư giai đoạn 2011-2015 ..	46
Bảng 3.4. Đánh giá về việc thực hiện quy trình bố trí dân cư	49
Bảng 3.5. Đánh giá về dự án bố trí dân cư.....	50
Bảng 3.6. Tổng hợp về dân số, dân tộc và lao động tại các điểm bố trí dân cư	51
Bảng 3.7. Tổng hợp về dân số, lao động, việc làm vùng nghiên cứu	52
Bảng 3.8. Cơ cấu thu nhập và tỷ lệ hộ nghèo vùng nghiên cứu	53
Bảng 3.9. Hiện trạng sử dụng đất tại các xã nghiên cứu.....	55
Bảng 3.10. Tổng hợp kết quả điều tra về tiếp cận cơ sở hạ tầng	56
Bảng 3.11. Tổng hợp kết quả điều tra về tình hình an ninh trật tự xã hội	57
Bảng 3.12. Tổng hợp kết quả điều tra về khó khăn của các hộ dân	58
Bảng 3.13. Tổng hợp kết quả điều tra về nguyện vọng của các hộ dân	59

DANH MỤC CÁC HÌNH, BIỂU ĐỒ, SƠ ĐỒ

Hình 3.1. Kết quả bố trí dân cư theo địa bàn từng huyện	38
Hình 3.2. Kết quả bố trí dân cư theo huyện theo hình thức xen ghép	38
Hình 3.3. Kết quả bố trí dân cư theo huyện theo hình thức tập trung	39

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Điện Biên là một tỉnh miền núi, nằm phía Tây Bắc của Tổ quốc, có tổng diện tích tự nhiên là 956.290 ha, với đường biên giới dài giáp hai nước: CHDCND Lào (360 km) và CHDCND Trung Hoa (40,86 km); trải dài trên địa bàn 29/116 đơn vị hành chính cấp xã.

Với diện tích tự nhiên chiếm 33,5% diện tích tự nhiên toàn tỉnh (thuộc địa bàn của 28 xã); khu vực biên giới Việt – Lào là một trong những khu vực kinh tế - xã hội xung yếu của tỉnh Điện Biên. Được sự quan tâm chú trọng đặc biệt của Đảng ủy và chính quyền các cấp, thông qua các chương trình, dự án đã và đang được triển khai trong thời gian qua, diện mạo khu vực này đã có nhiều thay đổi đáng mừng: Cơ sở hạ tầng từng bước được đầu tư, đáp ứng nhu cầu phát triển sinh hoạt và sản xuất của người dân; đời sống nhân dân các dân tộc vùng biên được cải thiện đáng kể.

Song do dân cư của khu vực này thưa thớt, phân bố nhỏ lẻ, trình độ dân trí thấp; diện tích tự nhiên của khu vực rộng, địa hình nhiều đồi núi, chia cắt phức tạp nên việc phát huy tối đa nguồn lực được đầu tư cũng như nội lực của cộng đồng là rất khó khăn. Do đó, cần có những chính sách để bố trí, sắp xếp dân cư hợp lý nhằm khai thác tiềm năng phát triển kinh tế - xã hội; nâng cao đời sống cho nhân dân; hạn chế tình trạng dân di cư tự do; đồng thời bảo vệ vững chắc an ninh biên giới.

Hiện nay trên địa bàn tỉnh Điện Biên đang triển khai thực hiện Chương trình bố trí dân cư các vùng: thiên tai, đặc biệt khó khăn, biên giới, di cư tự do, khu rừng đặc dụng theo Quyết định số 1776/QĐ-TTg với mục tiêu: cơ bản hoàn thành bố trí, sắp xếp ổn định dân cư trên địa bàn toàn tỉnh nhằm khai thác sử dụng có hiệu quả tiềm năng đất đai gắn với sản xuất nông, lâm, ngư nghiệp, tiểu thủ công nghiệp, dịch vụ; góp phần nâng cao đời sống cho nhân

dân vùng quy hoạch; hình thành thế trận quốc phòng toàn dân, bảo vệ vững chắc chủ quyền an ninh biên giới quốc gia.

Với nguyên tắc bố trí ổn định dân cư có trọng điểm, đảm bảo kết cấu hạ tầng thiết yếu và phát triển sản xuất để người dân đến nơi ở mới có điều kiện sống ổn định lâu dài; việc tiếp tục triển khai và nâng cao hiệu quả thực hiện Chương trình bố trí dân cư là một giải pháp cần thiết để phát triển kinh tế, văn hóa, xã hội; bảo vệ an ninh quốc phòng, môi trường sinh thái; góp phần xây dựng thành công nông thôn mới trên địa bàn khu vực biên giới Việt – Lào nói riêng và toàn tỉnh nói chung.

Tuy nhiên trong quá trình thực hiện Chương trình, tỉnh Điện Biên gặp phải rất nhiều khó khăn về nguồn vốn hạn hẹp; chính sách thực hiện còn chưa đầy đủ, cập nhật chưa kịp thời... dẫn đến tiến độ triển khai cũng như kết quả đạt được còn thấp so với mục tiêu đề ra.

Xuất phát từ những lý do trên tôi chọn đề tài ***“Thực trạng và giải pháp nâng cao hiệu quả Chương trình bố trí dân cư khu vực biên giới Việt - Lào tỉnh Điện Biên”***.

2. Mục tiêu nghiên cứu

Đánh giá thực trạng Chương trình bố trí dân cư theo Quyết định số 1776/QĐ-TTg trong khu vực biên giới Việt – Lào, tỉnh Điện Biên và đề xuất một số giải pháp nâng cao hiệu quả thực hiện Chương trình trong giai đoạn mới. Cụ thể:

- Góp phần hệ thống cơ sở lý luận và thực tiễn về Chương trình bố trí dân cư khu vực biên giới Việt – Lào;

- Đánh giá thực trạng Chương trình bố trí dân cư khu vực biên giới Việt – Lào giai đoạn năm 2011 – 2015;

- Phân tích được những khó khăn, thuận lợi, cơ hội và thách thức trong

quá trình bố trí dân cư vùng biên giới Việt – Lào;

- Đề xuất được một số giải pháp nâng cao hiệu quả thực hiện Chương trình bố trí dân cư trong giai đoạn 2016- 2020.

3. Ý nghĩa khoa học và thực tiễn của đề tài nghiên cứu

Việc nghiên cứu đề tài này có ý nghĩa thiết thực về mặt khoa học cũng như thực tiễn.

Về mặt khoa học: Đề tài góp phần hệ thống hóa cơ sở lý luận về bố trí dân cư và Chương trình bố trí dân cư, vốn chưa có nhiều nghiên cứu tiếp cận và nghiên cứu.

Về mặt thực tiễn: Đề tài góp phần đánh giá thực trạng thực hiện Chương trình bố trí dân cư khu vực biên giới Việt - Lào, tỉnh Điện Biên. Trên cơ sở đó đề xuất một số giải pháp nâng cao hiệu quả của Chương trình trong thời gian tới.